

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 5. Quod nam sit obiectum materiale, & formale fidei. An hoc includat reuelationem creatam. vbi de obiecto formali ingenere, Actuum, Habituum, Potentiarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38925

CAPVT V.

*Quodnam sit obiectum materia-
le, & formale fidei. An hoc
includat reuelationem crea-
tam. ubi de obiecto formali
in genere, Actuum, Habituum,
Potentiarum.*

82 **O** Biectum materiale
fidei non est quid
determinatum positiuè sicut
obiecta disciplinarum: pendet
enim ab arbitrio Dei reuelare
hanc, vel illam veritatem: qua-
re est aliquid arbitrarium, &
contingens, quod hæc vel illa
obiecta materialia connectantur
de facto cū obiecto formali fi-
dei; est tamē obiectū materiale
fidei aliquo modò determina-
tum

tum

natum negatiuè, ita scilicet, vt non possit esse aliquod chimericum, & impossibile; Item, ità vt non possit esse aliquid incredibile, cuiusmodi est, *Deum nihil reuelare, aut, nullum fidei actum existere*: circa hæc enim omnia implicat exerceri actum fidei.

83 Obiectum fidei formale dicimus cum S. Thoma esse primam veritatem; non quidem primam veritatem in existendo, sed in loquendo; atque adeò fidem esse virtutem theologiam, quia totum eius obiectum formale est quid diuinum, sicut est obiectum formale spei, & charitatis, quæ conclusio vt probetur operæpretium est aliqua statuere de obiecto formali actuum, habituum, & po-

potentiarum in genere.

84 Et quidem sicut forma est illa, quæ dat esse rei, eamque constituit in aliqua specie determinata, atque adeò est principium cæterarum proprietatû, quæ rei conueniunt, ita obiectû formale est illud, per quod tales res constituuntur pertinentes ad talem actum, vel potentiã intentionalem, & quod est mē-
sura cæterarum proprietatum, quæ illi actui, vel potentiæ conueniunt. Antecedenter tamen ad obiectum formale consideratur in qualibet potentia suus peculiaris modus tendendi, ita ut supposito eo modo tendendi assignetur pro obiecto formali id, cui modus ille tendendi vniuersaliter congruit, ut explicauimus in libro *de gratia a-*
gen-

gentes de actibus supernatura-
libus.

85 Obiectum ergò forma-
le alicuius potentia assignatur
illud vniuersale (nisi sit aliquod
in creatum, quod semper est sin-
gulare, sed magis indefectibile
quàm ipsa vniuersalia) quod
complectitur omnia ea ergà
quæ talis potentia exercet suos
actus primarios, & illos propter
quos est principaliter instituta.
Huiusmodi autem actus prima-
rij sunt actus prosecutionis, &
non actus fugæ: omnis enim
potentia est instituta vt acqui-
rat aliquod bonum, non vt ca-
reat aliquo malo, ad hoc nãq;
vltimum sufficiebat non pro-
ducere vel talem potentiam,
vel aliam, cui talis potentia in-
feruiat. Sed ex necessitate ma-
teria

terix̄ prouenit, ut potentia creata in ordine ad bonum sit etiā capax mali; atque adeò præter actus prosecutionis debeat exercere actus fugæ.

86   Ita obiectum formale intellectus dicitur *verum*, hoc est, *id quod apparet sicut est*; nā circa id omne intellectus exercet affirmationē, quæ est actus primarius potentię intellectiue. Et idem dicimus proportionalem de *bono* respectu voluntatis. Hoc idē valet in habitibus intellectualibus, atque itā respectu physicæ ex. g. obiectū formale est *mobilitas corporea*, physica enim innititur cognitioni, quam habemus à sensu interno, qui cognoscit motum sensibilem; & per illum tanquam per medium vniuersale physica

ca

ca assequitur distinctiones, causas, & proprietates rerum corporearum mobilium.

87 Obiectū verò mathematicæ dicitur *quantitas finita*; mathematica enim innititur quibusdam principijs notis ex lumine imaginationis, quæ non potest suū obiectum aliter concipere, quàm certis modis, ex quibus pendent prima principia mathematicæ. Imaginationis verò obiectum est omne, & solum quantum finitum. Denique obiectum formale metaphysicæ est *ens, ut ens*; quoniã licet metaphysica consideret etiam corpus mobile, & quantitatem finitam, non exercet tamẽ circa illa peculiarem modum operandi sicut circa illa exercet physica, & mathe-

F

mati-

matica; & idcirco ab his distinguitur; sicut intellectus ex obiecto formali distinguitur ab oculo, quia licet vterque attingat colorem, intellectus tamen non habet peculiarem modum attingendi colorem, diuersum ab eo, per quem attingit cætera obiecta, quæ sunt extra spheram oculi, ac proinde quibus non congruit modus cognoscendi proprius oculi. Sic ergo metaphysica innititur solis principijs notis lumine intellectus, cuius obiectum est omne ens; negationes verò si distinguuntur ab ente positiuo, non sunt obiectum prosecutionis, sed obiectum fugæ respectu intellectus. Non enim sunt directe affirmabiles.

88 Et ideò in substantijs se-

Para-

paratis, quæ carēt sensu, & imaginatione, omnis sciētia est metaphysica. An verò detur quarta scientia, quæ habeat pro obiecto non res primò intentionaliter consideratas, sed scientias ipsas, & modum, quo illæ operantur, & quæ vocentur *logica speculatiua*, non est huius loci examinare.

89 Itē obiectū formale huius vel illius virtutis volitiuæ est illa peculiaris bonitas honesta, quæ, cuicumque obiectio insit, allicit ad illud obiectum actū prosecutionis eiusmodi virtutis; Quamuis autē aliqui actus cuiuspiam habitus intellectualis, vel volitiui tendant necessariò in plures veritates, vel bonitates, ea tamen veritas, vel bonitas dicitur obiectum formale

huiusmodi habituum, cuius
prosecutio est propria talium
habituū prout distinguntur ab
omnibus alijs virtutibus. Ita
obiectum formale temperantiae
ex.g. non dicitur foelicitas, quia
uis ea necessariò ametur per
actum temperantiae: nam eadem
foelicitas amatur etiam ab in-
temperante; sed dicitur illa pe-
culiaris honestas, quae consistit
in mediocritate voluptatum,
dolorum: hæc enim est illa
cuius prosecutio distinguit tem-
perantem à non temperante.
Similiter obiectum formale syl-
logismi mathematici non sunt
illa principia metaphysica quibus
innititur omnis vis syllogis-
tica; eorum enim approbatio
non distinguit mathematicum
à non mathematico, sed sunt
prin.

principia propria scientiæ mathematicæ.

90 Hæc est ratio Conclusionis nostræ, quod scilicet prima veritas Dei in loquendo sit obiectum formale adæquatum fidei; quamuis enim actus fidei tendat etiam in ipsam locutionem Dei creatam, & non tanquam in conditionem, sed tanquam in veritatem affirmatâ, & mouentem ad assentiendum obiecto reuelato; tamen cognitio illius est aliquid commune credenti, & incredulo. Vterque enim experitur similem apparentiam, credens quidem putat eam esse locutionem Dei, & per hoc differt ab incredulo: sed hoc ipsum putat ex motiuo primæ veritatis; credit enim vel explicitè vel implicitè hæc Dei

perfectionem, quæ est: non posse
permittere talem apparentiam,
quin loquatur, & verum loqua-
tur; quæ perfectio est ipsa vera-
citas Dei; atque aded totum id
quod credit prout differt ab in-
credulo resolvitur tanquam in
motium in veracitatem Dei.

91 Et quamvis diuina ve-
racitas sit aliquod prædicatū,
quod probari posset à priori ex
deitate tanquam ex radice,
ac proinde videatur non esse
aliquid immediatè; & ex ter-
minis credibile, sed tantūm de-
pēdenter ab alio motiuo; secū
tamen res se habet in casu no-
stro; cum enim locutio illa pro-
ponatur nobis nomine Entis
perfectissimi, & supremi, statim
ex modo suprahumano illius
locutionis fit nobis credibile;

datur

datur aliquod ens ita perfectum,
quod sit author huius locutionis,
quæ posita non possit res aliter se
habere ac dicitur. Et sub ista
confusione veracitas Dei per
apparentiam illam supernatu-
ralem fit immediatè credibilis
independenter à quocunque
alio principio.

92 Ex his soluitur obiectio
quædam, qua multi nostrâ sen-
tentiâ impugnant; scilicet non
posse esse obiectum formalem
fidei id quod negatur à multis
fidelibus, cuiusmodi est prædi-
cta propositio: *Deus non potest
permittere, &c.* quæ porro ne-
gatur ab omnibus existimanti-
bus eandem apparētiam posse
occurrere pro articulo vero, ac
pro articulo falso. Responde-
mus enim, obiectum formale

F 4 fidei

fidei, prout creditur ab omnibus fideiibus, non esse quidem illud prædicatum Dei explicitè, sed implicitè, & confusè, quòd nos deinde secūdam nostram sententiā itā explicamus: omnes enim fideles ideò credunt super omnia, quia credunt Deū esse ita veracem, vt hæc res hęc, & nunc non possit aliter se habere ac dicitur: quid autem sit hæc veracitas Dei, per quam sit credibile super omnia, quòd hoc obiectum non possit aliter se habere, alij aliter explicant, nos explicamus modo prædicto.

93 Sic etiam Philosophi differant nūm vis syllogistica innitatur illi principio *Dictum de omni.* & *Dictum nullo* an potius illi: *quæ sunt eadem uniter-*
tio

tio, &c. quoniam licet re ipsa sit
vnicum principium in quo im-
plicitè, & confusè omnes syllo-
gizantes conueniunt, non ta-
men omnes explicitè dum syl-
logizant assentiuntur illis prin-
cipijs scholasticis, quæ prædixi,
& sub illis omninò terminis.
Atque ob eandem rationem
fit posse nos fide credere & Dei
existentiam, & veracitatem,
quamuis hæc videantur potiùs
præcognita ad assensum fidei;
sunt enim præcognita sub ali-
qua confusione sub qua non
creduntur vt reuelata; sed illa
eadem sub alijs terminis màgis
distinctis reuelantur, & propter
reuelationem creduntur.

94 Obijciunt alij aduersùs
nostram sententiam: si motiù
formale fidei adæquatum esset

F S illud

illud quod dixi, posse naturali lumine cognosci euidenter, ut potè prædicatum Dei absolutū, (sola enim prædicata Dei relativa non possunt cognosci sine reuelatione) atque adeò posse cognosci naturali euidentia veritatem fidei. Sed hoc leue est; supra enim ostēdimus, multa prædicata Dei absoluta supergredi naturalem euidentiam intellectus creati.

95 Minus ob est hinc sequi, non solūm actum fidei, sed aliū quoque à fide distinctum esse posse obscurum simul, & certissimum: Sicut enim inquirunt possumus certò credere hoc prædicatum Dei quando Deus loquitur; ità etiam nos possumus credere hoc idem prædicatum quando ipse non loqui-

loquitur ; atque adeò etiam
alia Dei prædicata vera quidẽ,
sed obscura : non inquam id
obstat, tùm quia hoc si benè in-
spiciatur est in omni sententia,
soluendum tùm quia consecu-
tio illa non ritè colligitur.

96 Ratio autem disparita-
tis est, quoniam dum Deus lo-
quitur, cùm ex vna parte, locu-
tio Dei non possit esse viatori-
bus clara, & ex alia parte Deus
debeat habere summã autho-
ritatem in loquendo, debuit
proinde posse dari aliqua appa-
rentia, quæ simul esset obscura
simultalis, vt esset prudẽs fun-
damentum firmissimi assensus.
At verò extra hunc casum ex-
pediens fuit intellectui, vt om-
nis apparentia, quæ ex suo ge-
nere est infallibilis, esset etiam

euidens. Et ideò antiqui Philosophi nunquam distinxerunt summam certitudinem ab euidencia: quare ipsa Dei veracitas obscura non potest repræsentari per apparētiam ex suo genere infallibilē, nisi quādo est necessarium vt ipsa firmissimè credatur ad hoc, vt sūma fides adhiberi possit Deo loquenti.

97 Colligitur ex prædicta doctrina, cur sit vera communis illa Theologorum sentētia, asserens non posse discredī vnū articulum fidei, & simul credī aliū ab eodē intellectu. Ratio inquam est quoniā vel intellectus assētitur illi veracitati diuinæ, quā explicauimus, vel nō, si ei assentitur, non potest non credere omne id, in quo videt illam sufficientem apparentiā,
si ei

si ei nō assentitur, nil potest credere ex motiuo formali fidei, atq; adeò per actū fidei; quamuis enim inæqualis apparentia sit in ordine ad varios articulos reuelatos, tamen illa superabundantia apparentiæ, quæ est in aliquibus, prodest quidem ad mouendam volūtatem, vt imperet actum fidei, sed non potest esse id, à quo mouetur formaliter ipse actus fidei: Aliòquin talis actus non constitueret intellectui pro regula credendi in rebus obscuris sufficientem propositionem diuinam, sed tantum superabundantem, atque adeò non captiuaret plenè intellectum in obsequium fidei: sed relinqueret eum indifferenter vt posset implicite existimare Deum mendacem.

Parum

98 Parùm valet id quod aliqui opponunt, nō posse à nobis designari quænam sit illa certa mensura sufficientis apparentiæ, atque adeò illam, vt ignotam, non posse esse motiuũ cōmune omnibus credētibus: facilè siquidem respōdetur primò per instantias. Nam omnes debent id soluere in ordine ad piã affectionem voluntatis, quæ vt infra cōstabit prærequiritur ad actum fidei, & ad hoc vt firmiter captiuet intellectũ Deo loquenti debet tendere in apparentiam vt sufficientem, non vt superabundantem. Secundo respondetur directè, cōcipi quidem illam apparentiã sufficientem ab omnibus, debet enim vnicuique esse notum licèt notitiã non euidenti
illud

illud prædicatum, in quo consistit locutio essentialiter diuina, vt vniuersi possint eam discernere ab omni alia apparentia. alioquin nescirent quandoam deberent credere super omnia, & quando non; quod est impossibile, vt supra demonstraui. Cum tamen hæc apparentia sufficiens non sit aliquid sensibile, & digito demonstrabile; non potest habere proprium nomen clarum, & cunctis notum, sed explicari debet per hanc proprietatem, quam omnes experimur, quod sit illa *apparentia, quæ nos verè obligat ad credendum firmissimè licet obscure, ita vt cognoscamus nos peccare si formidemus.*

99 Quòd si talis apparentia sit superabundans, sed posita

ta

ta in aliquo physicè indiuisibili
 ex. g. in aliquo miraculo clarif-
 simo, adhuc actus fidei non in-
 nititur toti illi apparētiē quippè
 quæ est diuisibilis logicè quate-
 nùs in eo miraculo considerari
 potest aliquod genus; quod est
 cōmune alijs apparētijs mino-
 ribus, sed sufficientibus; sicut e-
 tiam aliquis ex amore Dei su-
 per omnia abstinet à parricidio,
 non propter hanc specificam,
 displicentiam grauissimam, &
 indiuisibilē per quā Deus auer-
 satur parricidiū, quā tanta dis-
 plicentia est, sed propter illam,
 quā displicentia Dei est in ge-
 nere.

100 Deniq; habētur ex di-
 ctis duæ aliæ sequelæ. Altera est,
 omnes actus fidei, quā fidei, es-
 se eiusdem speciei; licet enim dis-
 cre-

scere.

scirent in alijs prædicatis, pro-
ut mouentur ab apparētijs spe-
cie diuersis; tamen totum hoc
est commune actibus, qui non
sunt fidei, ac proinde non con-
uenit illis quā actus fidei sunt.
Sicut ex.g. *esse multum* vel *per se*
extensam, non conuenit quali-
tati, vt qualitas est, sed conuenit
enti corporeo in genere ac pro-
inde non constituit diuersam
differentiam qualitatis. Cū er-
gò illud speciale per quod assen-
sus redditur actus fidei, sit *cre-*
dere veracitatem Dei, quam di-
ximus; & cū illam eodem mo-
dò credant omnes actus fidei,
proindè omnes quā fidei sunt,
conueniunt specificè, licèt ha-
beant alias específicas differen-
tias extraneas.

Altera consecutio est,
fidem

fidē nō esse formaliter discursiuam, hoc est non esse conclusionem pendentem à præmissis realiter ab ipsa distinctis; esse tamen discursiuam virtualiter, hoc est esse assensum vnius veritatis propter aliam veritatē. Hoc secūdum patet; credimus enim Incarnationē, quia Deus est verax, quæ sunt duo obiecta distincta, & magis credimus veracitatem Dei, quam Incarnationem, quia ita sumus dispositi per illum actum vt nō crederemus Incarnationem nisi videremus eam connexam cum veracitate diuina; crederemus verò hanc, licet videremus eam connexam, non quidem cum Incarnatione, sed cum alio quocumque obiecto. Prima etiam pars liquet ex principijs

De Fide, Spe, &c. Cap. V. 139
cipijs nostris: nam præmissæ nō
possunt esse minùs certæ, quàm
Conclusio, vt potè, quæ propter
illas creditur. Ergò si actus fi-
dei penderet à præmissis distin-
ctis, quarū vna esset hæc: *Deus*
babet talem veracitatem, &c. se-
queretur, veracitatem Dei ob-
scuram, posse credi super om-
nia per assensum distinctum ab
actu fidei, qui actus si postea su-
spenderetur, adhuc ex vi illius
præmissæ cred. tæ deberetur in-
tellectui infusio habitus fidei,
quandoquidem per assensum
illius præmissæ iam sufficienter
fuisset mancipatus intellectus
veracitati diuinæ tāquam pri-
mæ regulæ credendi, & multa
sequerentur noua, & absurda.

2191.

CA.